

درآمدی بر چند نشریه تخصصی زنان

کوروش نوروزمرادی

اشاره:

پس از یک قرن پژوهش در زمینه تاریخ مطبوعات ایران از نخستین پژوهشگران: الف. ه. رابینو، محمد علی خان تربیت، ادوارد براون تا واپسین آنان: مسعود برزین، محمد صدر هاشمی، ناصرالدین پروین، گونل کهن، سید فرید قاسمی و... هنوز فهرست کاملی از نشریات ادواری ایرانی با مشخصات کامل کتاب‌شناختی در ایران منتشر نشده است. نشریات ادواری در کنار سند نقش منابع ردیف اول را در حوزه تحقیقات داراست و هیچ پژوهشی تاریخی بدون دو عنصر سند و جریده دارای پایه و اعتبار علمی نخواهد بود. از اشکالات اساسی در پژوهش‌ها و عملیات اطلاع‌رسانی منابع ادواری ایرانی به موارد زیر می‌توان اشاره کرد:

- ۱- آرشیوهای مطبوعات ناکارآمد و ناقص،
- ۲- عدم برنامه ریزی استراتژیک در حوزه فراهم آوری، سازماندهی و اشاعه اطلاعات نشریات ادواری در کتابخانه‌های کشور.

از جمله تحقیقاتی که می‌تواند نیازهای اطلاعاتی مورخین، متخصصین و پژوهشگران را برآورده کند. ساختار بلوک موضوعی نشریات ادواری است. پیشتر در مجله پیام بهارستان مطبوعات ایران را تحت عنوان «کرنولوژی مطبوعات به صورت تاریخی و موضوعی بررسی نمودیم. در شماره نهم پیام بهارستان مقاله‌ای تحت عنوان «کرنولوژی مطبوعات زنان» به چاپ رسید که با استقبال فراوانی روبه‌رو شد به طوری که همین شماره به سرعت نایاب گردید. به پیشنهاد بنیاد دایرة المعارف فارسی، دایرة المعارف زن، هر یک از مداخل فوق به صورت مدخلی پیشنهادی دایرة المعارف زن به تصویب رسید تا به صورت مفصل به عنوان مدخل دایرة

گستره پوشش خبری آن شامل گزارش‌ها و اخبار و فعالیت‌های تنالگان انتشار دهنده آن در شهرهای رضاییه، رشت، چالوس، شیراز، اصفهان، کرمانشاه، سبزوار، شاهرود، اهواز و استان مرکزی است. نشریه، ساده، روان و مناسب با مخاطبانش (زنان، دختران و خانواده‌های ایرانی) طبع شده است. سبک و روش کار و انتخاب موضوع این نشریه در تاریخ مطبوعات منحصر است، زیرا یک راهنمای علمی کاربردی در رویارویی با اساسی‌ترین و رایج‌ترین مسایل زندگی زنان محسوب می‌شود. این نشریه زاویه جدیدی را در حوزه تنظیم خانواده و بهداشت زنان و... ارائه می‌دهد که برای زنان بسیار ثمربخش است. هیچ نوع موضع‌گیری سیاسی در آن دیده نمی‌شود و از نظر محتوایی و سبک کار بیشتر شبیه مجله «Super Mum» است که در انگلستان هم زمان با آن منتشر می‌شد. قطع نشریه ۲۱×۲۹ است که با کاغذ گلاسه در صفحات بین نوزده تا بیست و هفت صفحه به شکل سیاه و سفید و روی جلد رنگی منتشر می‌گردید. آرم نشریه، گرافیکی از یک پدر، فرزند و مادر را نشان می‌دهد که زیر عنوان خانواده طراحی شده است. فهرست موجودی کتابخانه‌ها تعداد کل شماره‌های انتشار یافته این نشریه را بیست و هشت شماره ذکر کرده‌اند که از حدود سال ۱۳۵۲ ش = ۱۹۷۳ م آغاز شده (مسعود برزین، ص ۱۶۹) تا تابستان ۱۳۵۷ ش = ۱۹۸۷ م ادامه داشته است. پس از آن مجلات دیگر با همین نام در موضوعی متفاوت توسط ارتش جمهوری اسلامی ایران و غیره منتشر شد که ارتباطی با مجله خانواده فوق ندارند. این نشریه توسط انجمن راهنمای بهداشت خانواده ایران وابسته به فدراسیون بین‌المللی تنظیم خانواده (IPPF) در تهران، خیابان پهلوی، ایستگاه کاوسییه انتشار یافته است.

المعارفی تدوین گردد. قبل از آن که مداخل زیر در دایره المعارف به چاپ برسد، به خاطر آن که بیشتر این منابع فقط در آرشیو نشریات ادواری کتابخانه مجلس موجود است به مجله پیام بهارستان سپردیم تا برای نخستین بار به چاپ برسد، شاید بتواند بخشی از نیازهای اطلاعاتی محققان حوزه «زن» را برآورده نماید.

خانواده

فصلنامه تربیتی، آموزشی، بهداشتی و پزشکی زنان و خانواده‌های ایرانی است. اگرچه برخی از یادداشت‌ها و سرمقاله‌های آن با امضای ستاره فرمانفرمایان به چاپ رسیده، ولی هیچ اثری از مدیر مسئول و صاحب امتیاز حقیقی آن در شماره‌های منتشر شده دیده نمی‌شود. موضوع‌های اصلی مقالات این نشریه در مورد تنظیم خانواده، کنترل جمعیت، آموزش بهداشت زنان، حقوق زنان و تامین اجتماعی زنان است.

منابع:

- ۱- برزین، مسعود، شناسنامه مطبوعات ایران از ۱۳۱۵ تا ۱۳۵۷، تهران: بهجت، ۱۳۷۱.
- ۲- همان.
- ۳- خانواده (شماره‌های گوناگون).

پیک سعادت نسوان

مجله ادبی، تربیتی زنان ایران که هر دو ماه یک بار به زیور طبع آراسته می‌گردید. غالب مقالاتش در مورد بیداری و تامین حقوق سیاسی و اجتماعی زنان نوشته شده است. در بخشی از مقالات و نوشته‌های این مجله به نقد تربیت ایرانی و عادات ناپسند ایرانیان در برخورد با زنان می‌پردازد و وضعیت اسفبار زنان را در ایران و افغانستان تشریح می‌نماید. در بخش دیگر به بهداشت زنان می‌پردازد. اخبار این مجله مربوط به فعالیت‌های زنان است و از نظر تاریخی نیز وضعیت آموزشی زنان گیلان را به خوبی کالبد شکافی می‌نماید. این مجله در بیداری زنان گیلان و اجتماعشان در کنار هم نقش مهمی را ایفا می‌نماید. این مجله با صفحه شماره پی در پی با شماره بعد آن، (فریده گلبو، ص ۴۶) در قطع رقعی با چاپ سربی در مطبوعه فردوس رشت به قیمت تک شماره دو قران توزیع می‌شد. مجموعه شماره‌های چاپ شده این نشریه در کل دوره حیاتش شش شماره است که شماره اول آن آبان ماه ۱۳۰۶ ش = ۱۹۲۷ م و آخرین شماره آن شش شهریور ماه ۱۳۰۷ ش = ۱۹۲۸ م بوده است (فریدون نوزاد، ص ۱۶۷). محل اداره مجله، رشت، سبزه میدان، مدرسه سعادت نسوان و ارگان موسس آن، جمعیت پیک سعادت نسوان رشت است (معصومه کیهانی، ص ۷۹).

منابع

- ۱- گلبو، فریده، پیدایش و تحول نشریات اختصاصی بانوان در ایران تحقیقات روزنامه نگاری، شماره ۱۶ (تابستان ۱۳۲۸).
- ۲- نوزاد، فریدون، تاریخ جراید و مجلات گیلان از آغاز تا انقلاب اسلامی، تهران: سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد اسلامی، ۱۳۷۹.
- ۳- کیهانی، معصومه، نگاهی به مطبوعات زنان در ایران از ۱۳۲۸ قمری تا ۱۳۷۱ ش، کلک شماره ۳۴ (دی ماه ۱۳۷۱).

حقوق زنان

هفته نامه سیاسی، اجتماعی، خبری ویژه بانوان که با صاحب امتیازی ام سلمه ابتهاج مست حق انتشار یافته است (معصومه کیهانی، ص ۸۳). سبک نگارش آن روزنامه نگارانه و بیشتر مطالب آن را اخبار تشکیل می‌دهد و مدافع حقوق زنان در عرصه فعالیت‌های اجتماعی است.

نشریه پس از ملی شدن صنعت نفت در محیط پر از اغتشاش طلوع نمود و در زمان حیات مطبوعاتی از طرفداران سرسخت دولت مصدق و در تقسیم بندی گروه‌های مطبوعاتی آن زمان جزء گروه مطبوعاتی ملی گرا محسوب می‌شود (کوروش نوروز مرادی، ص ۷). "حقوق زنان" از موافقان انحلال مجلس هفدهم شورای ملی و مدافع جدی حقوق انتخاباتی زنان است. از حوادث مهم تاریخی دوره انتشار این نشریه، هم زمان بودن آخرین شماره انتشار آن با کودتای نافرجام ۲۵ مرداد ۱۳۳۲ را می‌توان یاد نمود. این هفته نامه در قطع ۳۵×۵۰ در چهار صفحه به قیمت تک شماره ۲ ریال با شصت و یک شماره انتشار

در کارنامه مطبوعاتش، به مدت یک و نیم سال دوام یافت.

بعضی منابع تاریخ نشر نخستین شماره آن را ۳۰ دی ماه ۱۳۳۰ شمسی ذکر می‌کنند (پری شیخ الاسلامی، ص ۱۸۴) و برخی دیگر نخستین شماره طلوعش را ۲۸ اردیبهشت ۱۳۳۱ ش = ۱۹۵۲ م نوشته‌اند (معصومه کیهانی، ص ۸۳). به هر حال با سقوط دولت مصدق و پیروزی مخالفانش در کودتای بیست و هشت مرداد سال یک هزار و سیصد و سی و دو این هفته نامه نیز به سرنوشت برخی از مطبوعات حامی مصدق دچار شد و دیگر هرگز منتشر نشد.

منابع

- ۱- کیهانی، معصومه، نگاهی به مطبوعات زنان در ایران از ۱۳۲۸ قمری تا ۱۳۷۱ شمسی، کلک شماره ۳۴ (دی ماه ۱۳۷۱).
- ۲- نوروز مرادی، کوروش، ویتترین‌های کمیک و تراژیک مطبوعات در کودتای مرداد ۳۲، پیام بهارستان، شماره ۱۴ مرداد (۱۳۸۱).
- ۳- شیخ الاسلامی، پری، زن در ایران و جهان (تهران: ای.جا، ۱۳۵۱).

مجله جمعیت نسوان وطن خواه ایران

مجله‌ای که مدعی است که هر برج (ماه) یک بار طبع و نشر می‌شود، ولی کارنامه فواصل انتشارش تقریباً به صورت فصلنامه است. موضوع نشریه علمی، ادبی و اجتماعی ویژه زنان دنیا و ایران و صاحب امتیاز و مدیر مسئول آن شاهزاده ملوک اسکندری و نویسندگان و گردانندگان آن مخبرالسلطنه فروهر، نورالهدی منگنه، ن. فخرایی، صدیقه دولت آبادی، ایرج اسکندری، صادق بروجرودی و... بودند. این مجله مرکب از چندین قسمت است، در قسمت‌های ادبی در خصوص زنان ادیب معروف جهان و در برخی موارد از مردان ادیب و شاعران‌های آنها سخن به میان می‌آورد. در قسمت‌های دیگر موضوعات بهداشت زنان، تربیت و نگهداری کودکان و مقایسه زنان ایران با زنان کشورهای مترقی و اخبار گروه‌های غیردولتی زنان دنیا را مطرح می‌کند. این نشریه صریحاً گستره موضوعی‌اش را به جز از دو قسمت سیاسی و مذهبی، هر موضوعی می‌داند که فایده

عمومی را برای زنان مترتب نماید. در این نشریه غلط‌های املائی و چاپی زیادی به چشم می‌خورد که در پایان هر شماره در صفحه غلط‌نامه آن را تصحیح می‌نماید. از حوادث مهم این نشریه عدم انتشار شماره چهارم نشریه است که علتش را فوت محترم اسکندری رییس جمعیت نسوان وطن‌خواه ایران ذکر کرده‌اند.

نشریه به صورت چاپ افست به قطع خستی کوچک (۲۰×۱۵) در صفحات گوناگون ۲۷ تا ۵۶ صفحه و به قیمت اشتراک سالیانه ۱۵ قران در داخل و ۲ تومان در خارج توزیع می‌شد و تا نمره هشت در مطبوعات قناعت کلیمیان تهران و نمره نه در مطبوعه نهضت شرق طبع و انتشار می‌یافت. آرم نشریه تا نمره هشت یکسان ولی در نمره نه با اضافه کردن عنوان به زبان فرانسه در زیر عنوان فارسی اندکی متفاوت شده است.

شماره اول سال اول نشریه از سال ۱۳۰۲ش = ۱۹۲۳م آغاز گشته است اما روایتی دیگر مبنی بر آنست که تا سال ۱۳۰۵ش = ۱۹۲۶م ادامه یافته است (پری شیخ الاسلامی، ص ۱۴۶). مجموعه شماره‌های چاپ شده بدون احتساب نمره چهارم که منتشر نگشته است، به نه شماره می‌رسد. محل اداره این مجله تهران، کوچه اسدا... خان سرهنگ و وابسته به جمعیت نسوان وطن‌خواه ایران است.

منابع:

- ۱- مجله جمعیت نسوان وطن‌خواه ایران، سال اول، شماره اول، ص ۱.
- ۲- همان، شماره ۵ و ۶، ص ۵۶.
- ۳- همان، سال دوم، شماره ۹، ص ۱.
- ۴- برزین، مسعود، شناسنامه مطبوعات ایران از ۱۲۱۵ تا ۱۳۵۷ شمسی، تهران: بهجت، ۱۳۷۱.
- ۵- شیخ‌الاسلامی، پری، زن در ایران و جهان، [بی‌نا، بی‌تا، بی‌جا].

بانو

مجله مصور ماهانه و راهنمای بانوان و دختران در زمینه سیاست، طرح لباس، رموز زیبایی، بهداشت، ادبیات، خانه‌داری و سایر مسایل اجتماعی و هنری است ابتدا به صاحب امتیازی محمد سعیدی (تا شماره ۶ اردیبهشت ۱۳۲۴) و سپس به صاحب امتیازی دکتر فخرایی؛ مدیر و نگارنده آن نیره سعیدی، مدیر فنی فردریک تالبرگ

و مدیر داخلی مرتضی کیوان (از شماره ۲۳، آبان ماه ۱۳۲۵) به صورت رنگی منتشر می‌شد. از نویسندگان و شعراء آن رهی معیری، محمدحسین شهریار، ژاله، عبدالحسین زرین کوب، ابوالقاسم آزادمراغی، مریم درگاهی، علی اکبر کسمایی، ایرج مستعان، مصطفی فرزانه، شهناز شهناز، ملکه مفتاح، مهین خواجه نوری، مهین شباهنگ، هما فولادی، حسن بهرامی، حسین منتظم، فاطمه سیاح و... می‌توان نام برد.

در این نشریه مطالبی از نشریات خارجی ترجمه شده و هم چنین در مورد زندگی و خانه‌داری و بچه‌داری و مقالات ادبی و داستان‌های سرگرم کننده وجود دارد. هدف اصلی این مجله آن است که زنان را به ارزش معنوی و حقوق اجتماعی آنان آشنا سازد؛ سبک نگارش آن طوری است که از استعمال اصطلاحات خشک و از عبارات پردازی و نوشتن مقالات و پند و اندرزهای غیرعملی دوری جسته است. تنوع مقالات و ترجمه‌ها و عدم موضع‌گیری سیاسی و کادر تحریریه و فنی قوی موجب شد تا مجله در همان شماره‌های نخست مخاطب بسیاری را جذب نماید. از حوادث مهم تاریخی در طول انتشار نشریه، ترکتازی فرقه دموکرات ایران به رهبری پیشه‌وری به آذربایجان و اعلام استقلال آذربایجان می‌توان یاد کرد که از ورود این نشریه به خاک آذربایجان جلوگیری می‌کردند. مجله درسی و دو صفحه در قطع ۲۰×۲۷ در شمارگان هزار تا دو

هزار نسخه در هر شماره، با لوگو تایپ خوانا با تصاویر جذاب روی جلد منتشر می‌شد. مجموعه شماره‌های چاپ شده در کل دوره حیات نشریه بیست و هشت شماره است. طول مدت حیات نشریه دو سال و هشت ماه که از آذر ماه ۱۳۲۳ش = ۱۹۴۴م آغاز شده و تا مرداد ماه ۱۳۲۶ش = ۱۹۴۷م ادامه داشته است. این نشریه فقط به خاطر اشتغالات و گرفتاری‌های شخصی مدیر و نگارنده آن نیره سعیدی تعطیل شده است.

منابع:

- ۱- بانو، سال نخست، شماره اول.
- ۲- بانو، سال اول، شماره ۶.
- ۳- بانو، سال دوم، شماره ۲۳.
- ۴- بانو، سال سوم، شماره ۲۸.

جهان زنان

مجله‌ای که هر ماه دو بار در موضوعات اخلاقی، تعلیمی، طرز خانه‌داری، وضع سلوک دختران با والدین، معلم، خویشان و بالاخره شوهر و کودکان بر اساس مقررات اسلامی منتشر می‌شد. موسس آن فرخ دین پارسا و گرداننده آن خانم فخر آفاق (بتول) پارسا است. مندرجات آن بیشتر امور مربوط به زنان و تربیت آنان بوده و مقالات آن شامل گزارشاتی از زنان مشهور قرون گذشته و موضوعاتی مربوط به امور زندگانی جاری است. جهان زنان در شماره اول سبک و روش کارش را تنها از روی شرایع نبوی و دین حقه اسلام ذکر کرده است (محمد صدر هاشمی، ص ۱۸۱) اما مندرجات آن را جمعی مخالف دین دانسته و خواهان مجازات موسس و ناشر مجله گردیدند. (محمد صدر هاشمی، ص ۱۸۳) علت این موضع‌گیری جمله دو پهلویی است که در سر مقاله فخر آفاق پارسا در یکی از شماره‌ها نوشته بود. او که نوشته بود ما در شمار ملل زنده دنیا در می‌آیم و در چنین موقعی وقت است که حجاب از موهومات برداریم موجب تبعد او و همسرش ابتدا به اراک و سپس به قم گردید (پری شیخ الاسلامی، ص ۱۱۸).

در این نشریه هیچ گونه غلط‌های املائی، انشایی وجود نداشته و نشریه برای یافتن هر گونه اشتباه از نوع مذکور جایزه ارزنده‌ای مقرر داشته است

(پری شیخ الاسلامی، ص ۱۱۳) از حوادث مهم در طول انتشار نشریه، کودتای ۱۲۹۹ ش = ۱۹۲۲ م و رییس الوزاری سید ضیاءالدین طباطبائی است که سید ضیاء در دوره سه ماهه ریاست خود موسس مجله جهان زنان آقای فرخ دین پارسا را به عنوان مدیریت مطبوعات وزارت داخله به تهران احضار می نماید (محمد صدر هاشمی، ص ۱۸۳) این مجله در ۲۴ تا ۳۲ صفحه به قطع خستی در مطبعه سربی (مشهد مقدس، مطبعه طوس) به چاپ می رسد. شعار مجله که روی جلد چاپ شده عبارت از دستی است که با دو انگشت خود صفحه‌ای را گرفته و روی صفحه در شماره اول اسم مجله جهان زنان و تاریخ تاسیس و از شماره دوم مشهد نیز اضافه گردید (محمد صدر هاشمی، ص ۱۸۲). مجموعه شماره‌های منتشره پنج شماره است که تا نمره چهار در مشهد و نمره پنج با وقفه شش ماهه در تهران نشر یافته است، نخستین شماره طبع آن در تاریخ ۱۵ دلو ۱۲۹۹ ش مطابق با ۲۵ جمادی الاولی ۱۳۳۹ ق و ۴ فوریه ۱۹۲۱ م است. آخرین و پنجمین شماره نشریه آن، به تاریخ میزان ۱۳۰۰ ش مطابق با محرم ۱۳۴۰ ق و برابر با ۱۹۲۲ م در مطبعه برادران باقر زاده چاپ شده است. در این شماره مجله وعده هدیه یک جلد کتاب به مشترکین دائمی خود در آخر سال داده است. مجله به علت یاد شده در فوق از شماره پنجم رسماً توقیف گردیده اما به گزارش اسناد مطبوعات فخر آفاق پارسا در زمستان ۱۳۰۷ ش دوباره متقاضی ادامه انتشار نشریه می شود (مسعود کوهستانی نژاد، ج ۱) اما با تقاضایش موافقت نمی شود.

منابع:

- ۱- الکمال، شماره ۵ (ج ۱۲۹۹).
- ۲- صدر هاشمی، محمد، تاریخ جراید و مجلات ایران، ج ۱ (تهران: کمال، ۱۳۶۳).
- ۳- شیخ الاسلامی، پری، زن در ایران و جهان (تهران: بی جا، ۱۳۵۱).
- ۴- کوهستانی نژاد، مسعود، بیات، کاوه، اسناد مطبوعات ۱۲۸۶-۱۳۲۰ (تهران: سازمان اسناد ملی ایران، ۱۳۲۲).

جهان زنان

هفته نامه، خبری، اجتماعی و آموزشی سازمان زنان ایران به صاحب امتیازی نجم‌الحاجیه هوشمند، با هدف بیداری زنان، آشنا کردن زنان به هدف‌های سازمان زنان ایران و متشکل ساختن مبارزات آنان در راه صلح و زندگی بهتر انتشار یافت که گستره موضوعی و بخش‌های آن عبارتند از: بخش دختران، زندگی نامه زنان بزرگ جهان، بخش تربیت کودکان، آشپزی، خیاطی، راهنمای خانه‌داری، داستان‌های ترجمه شده از زبان دیگر، داستان‌های واقعی، اخبار جنبش‌های کارگری در ایران، اخبار فعالیت‌های زنان در جهان به ویژه اخبار زنان بلوک شرق، اخبار فعالیت‌ها و محرومیت‌های زنان و کودکان ایران و در برخی از شماره‌ها بخش مخصوص کودکان را شامل می‌گردد. این هفته نامه بلندگوی سازمان زنان محسوب شده و به وسیله همین نشریه از زنان و دختران دعوت به همکاری می‌کردند. این نشریه از طرفداران اجرای مواد مصرح قانون اساسی و منشور ملل متحد در مورد تساوی حقوق زن و مرد بوده و مدافع جدی زنان از محرومیت‌های خانوادگی، اجتماعی و سیاسی است. نکته قابل توجه در مورد این نشریه، یکی انتشار منظم و بدون تاخیر و تعطیلی آن در طول حیات مطبوعاتی و دیگری تغییرات قیمت نشریه از دو ریال و نیم به ازاء هر یک شماره در شروع انتشار، به سه ریال در اواسط انتشار و تنزل قیمت سه ریالی به دو

ریالی در سال دوم آن است. در جریان وقایع مرداد سی و دو این نشریه برخلاف نشریات هم گروهی خود که از دولت مصدق حمایت کرده بودند، هیچ نوع موضع‌گیری در قبال دولت مصدق یا سلطنت محمدرضا پهلوی از خود نشان نمی‌دهد. (کوروش نوروز مرادی، ص ۶). قطع نشریه، به جز نمره هفده، در بیست صفحه در اندازه ۳۰×۴۲ منتشر شده است. آرم نشریه از نمره یک تا نمره چهل و هشت، چهره زنی فکور و وحشت زده است که روی کره زمین نقش بسته است. این نقش از نمره چهل و نه به صورت زنی ایستاده با کودکی در آغوش با دستی دراز به سوی چپ، تغییر نموده و تا پایان حیات نشریه ادامه داشته است.

این آرم با شعار همیشگی «زنان ایران برای گرفتن حقوق خود متحد شوید» جلوه خاصی در میان مطبوعات آن دوره داشته است. نمره هشتادوشش این نشریه در کتابخانه مجلس، آخرین موجودی انتشار آن را در کشور نشان می‌دهد. مدت حیات آن با انتشار نمره اول در ۲۳ آبان ۱۳۳۰ و آخرین نمره در ۲۳ مرداد ۱۳۳۲ یک سال و نه ماه است. این هفته نامه در تهران - خیابان نادری، کوچه شیروانی و توسط سازمان زنان ایران تا قبل از کودتای تا فرجام بیست و پنجم مرداد سی و دو چاپ و منتشر می‌گردیده است.

منابع:

- ۱- هفته نامه جهان زنان (شماره‌های گوناگون)
- ۲- نوروز مرادی، کوروش، ویتترین‌های کمیک و تراژیک مطبوعات در مرداد سی و دو، پیام بهارستان، شماره ۱۴، (مرداد ۱۳۸۱).

خراسان مخصوص بانوان (خراسان بانوان)

نشریه هفتگی خراسان مخصوص بانوان ضمیمه روزنامه خراسان (با دوام‌ترین روزنامه استان خراسان) با روش خبری، اجتماعی، فکاهی؛ ادبی با مدیر مسئولی محمد صادق تهرانیان که زیر نظر هیات تحریریه بانوان اداره می‌گردید. صفحات این هفته نامه به بخش‌ها و موضوعات زیر تقسیم بندی شده است: صفحه اول تیتراها و اخبار مهم جاری زنان و استان خراسان و... یک صفحه طنز و لطیفه با نام گوناگون، دو صفحه

بانوان» آمده است. به نظر می‌رسد مجموعه شماره‌های چاپ شده این ضمیمه پانصد و یک شماره باشد که اولین شماره آن فروردین ماه ۱۳۳۸ ش = ۱۹۵۹م و آخرین شماره موجودی آن در کتابخانه مجلس به بیست و چهارم آبان ماه ۱۳۴۸ ش = ۱۹۶۹م مربوط است. به عبارتی طول کل حیات مطبوعاتی آن ده سال و نه ماه است. که انتشارش هم زمان با روزنامه خراسان قطع شده است. این نشریه در مشهد و توسط روزنامه خراسان منتشر شده است.

صفحه شمار و نامشخص بودن نویسندگان و تحریر آن از اشکالات اساسی این نشریه است. این هفته نامه شانزده صفحه‌ای در اندازه ۲۵×۳۸ به قیمت تک فروشی سه ریال و اشتراک سالیانه یک صد و پنجاه ریال در سراسر کشور به فروش می‌رسید. آرم آن به صورت: نشریه هفتگی خراسان مخصوص (در فونت کوچک) بانوان (در فونت بزرگ) و در برخی شماره‌ها به صورت: خراسان مخصوص (در فونت کوچک) بانوان (در فونت بزرگ) در صفحه یک طراحی شده است. عنوان نشریه در صفحه شانزده به نام «خراسان

شعر، یک ستون آشپزی، یک ستون سرگذشت زنان، یک صفحه در مورد بهداشت خانم‌ها، یک صفحه اخبار زنان جهان به نام چهار گوش جهان، یک صفحه حوادث، داستان‌های کوتاه و پاورقی در زمینه زنان، گفتار بزرگان، ضرب المثل‌ها (به خصوص در مورد زنان)، جدول و آگهی تبلیغاتی و از نکات قابل توجه در این نشریه درج سه شماره گوناگون برای هر نمره نشریه است که عبارتند از شماره مسلسل، شماره جدید، و شماره روزنامه خراسان که در جای ثابتی نیز قرار نگرفته است. به هم ریختگی اطلاعات کتاب شناختی نداشتن

منابع:

۱- خراسان بانوان (شماره‌های گوناگون)

